

"דבר אל אהרן ואמר אליו בהעלתך את הנות אל מול פני המנוחה יאירו שבעת הנרות:" (ח'ב')

ידוע שנה זה נשמה, כמו שנאמר "נר ה' נשמת אדם". אמר הקב"ה לאדם 'נרי בידך', שזה התורה. כמו שנאמר, "נר מצווה ותורה אור". ונר בידו זו הנשמה שלנו: אם אתה משמר את נר - אני משמר את נרך, ואם אין אתה משמר את נר - אין אני משמר את נרך. וזה מה שרמזה התורה באומרה "בהעלותך את הנרות", שאסור לאדם לתת לנשמה לנוח מעבודת ה'.

כמו שאדם לא יכול לומר "אני נותן לגוף מנוחה ומפסיק לאכול כמה ימים ושבעות", בוודאי שלשטה יחשב, קל וחומר לנשמה, שאסור לתת לה הפסקה אפילו של יום אחד, כמאמר הפסוק "לא תרפני עד בלעו רוקי" (איוב ז' י"ט), שדרשו חז"ל שאדם עתיד ליתן דין וחשבון על זמן כדי בליעת הרוק - מה הוא עשה באותו זמן (רש"י שם).

מה שלומדים מכאן הוא כמה חשוב יהודי שלומד תורה, שהרי אם פקיד זוטרי בבנק יאחר בחמש דקות לבנק - לא יכעסו עליו כל כך, אבל אם זה טייס שממתינים לו 700 איש, אם הוא יאחר חמש דקות - אולי יכעסו עליו. אבל אם הוא יאחר חצי דקה - אף אחד לא יתייחס, וק"ו אם הוא יאחר זמן של בליעת הרוק, אף אחד לא יתייחס לזה אף על פי שתפקידו רם ונישא. ואם הקב"ה מדקדק עם היהודי גם על זמן כדי בליעת הרוק - זה מראה כמה לימוד התורה הוא בעל חשיבות. וכמובן שיש דרגות בעבודת ה', וכל אחד נמדד לפי מה שהוא.

ולגבי מה שאמרנו שהאדם צריך לשמור על נשמתו לבל תתחלל, מובא מעשה בחפץ חיים זצ"ל, שאמר לתלמידיו שיבואו אליו לפנות בוקר כי הוא רוצה להגיד להם משהו חשוב. התלמידים התכוונו בדחילו ורחימו, ואמרו 'אולי הרב יגלה לנו דבר מה על ביאת המשיח או על בניין בית המקדש', והתרגשו מאוד. כשהגיעו לבית של החפץ חיים לא גילה להם הרב שום סוד, אלא החל לברך את ברכת "אלוקי נשמה שנתת בי טהורה, אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה בי ואתה משמרה בקרבי". וכשאמר את המילים "ואתה עתיד ליטלה ממני", החל לבכות. כל התלמידים עמדו מסביב הרב ושאלו 'כבוד הרב, על מה הרב בוכה?'. 'מה פירוש על מה אני בוכה?', ענה. 'לא שמעתם מה אמרתי - ואתה עתיד ליטלה ממני? זה מפחיד מאוד'.

המשיל להם הרב משל לאדם שהייתה לו ספה עם קטיפה נדירה מאוד, ושוויה הון עתק. והנה ביום מן הימים הוא נצרך לנסוע בדחיפות לכמה שבועות מחוץ לעיר, ופחד מאוד שלא יפרצו לו את הבית כדי לגנוב את הספה. הלך לחבירו הטוב ואמר לו 'תעשה לי טובה גדולה, אני סומך רק עליך. אתה יודע שיש לי ספה יוקרתית מאוד, ואני צריך לנסוע בדחיפות לכמה שבועות. האם תוכל לשמור אותה אצלך?'. 'אין בעיה', אמר החבר. 'תיסע בראש שקט, אתה יכול להיות רגוע'.

שמח בעל הספה ונסע לדרכו, ואחר שגמר את כל עניניו ועסקיו שב לעירו, ועוד לפני שהלך לביתו הלך אל השומר שישמר לו על הספה, ושאל אותו היכן הספה שלו. אמר ה"שומר" 'אל תדאג, פשוט לא היה לי מקום בבית, אזי הנחתי את הספה בתוך אורוות הסוסים. אבל אין מה לפחד, יש לי סוסים טובים'. כמובן שבעל הספה כעס מאוד, ובפרט כשהגיע לאורווה וגילה שלא נשאר זכר מהספה היקרה.

כאן פנה החפץ חיים לתלמידיו והסביר שהרי הקב"ה לא הפקיד בידינו ספה וגם לא דבר מה בעל ערך נמוך, אלא הפקיד בידינו נשמה טהורה שהיא חלק אלוה ממעל. ולהיכן הכנסנו את הנשמה הזו? לכל מיני אורוות סוסים למיניהן. וכשהקב"ה יגיד לאדם 'תחזיר את הנשמה שנתתי לך', איזו בושע עלולה להיות לו אחרי הטינופת שטינף והשחיר את נשמתו? ועל זה מברכים את האדם 'שתהא יציאתך מן העולם כביאתך לעולם'.

אהבת ישראל

התבוננות שמצילה!

בנדוי יום הכפורים אומרים אנו: "מחינו על כבודנו ולא מחינו על כבודך". לדעתי, ההתבוננות בזה ממש מבעיתה ויכולה לשמש מחסום לשנאה במחשבה פשוטה ללא מאמץ. ביצד ואיך אני שומע ורואה יום ליום כבוד שמים מתחלל, אנשים פוצים פיהם ומצפצפים בדברי לעג ובוז על התורה ולומדיה, דורכים ודורסים על כל היקר והקדוש לנו? - וכי עולה בלבי קנאות והקפדה - לכל הפחות - על אלה? אדם הולך וחושב: מה אכפת לי מהם, הם ילכו לגיהנם ואני לגן עדן, הם בשלהם והם בשלי. וכמה פעמים אף יש בידינו למחות בעושי עברה ואיננו מוחים בגלל קצת אי נעימות או חנפה, ואלו על כבודנו אנו קנאים גדולים ביותר. על כל מלה על פגיעה קטנה בכבודנו הרם והנשא, ישר משיבים מלחמה ומוחים בכל תקף על הזלזול בכבודנו. והלא "דין לעבד להיות כרבו", ואם כבוד אדונינו, אבינו שבשמים, כל כך מזלזל ואיננו מוחים - איך נעז פנינו לקום ולמחות על כבודנו? מה נענה ליום פקדה בו ישאלונו: כשפלוני זלזל באיזו מצנה, דבר בבית הכנסת, דבר לשון הרע, פגע בכבודו של הקדוש ברוך הוא וכדומה, התביישת להעיר לו ולמחות בו, לא היה נעים לך, וכשרק פגע מישהו בכבודך - קמת ומחית והקפדת ואחלת לו את כל הקללות שבועלם ושפטת אותו בענשים קשים שאינו חוב בהם כלל. וכמדמני, שבמחשבה כזו תכף תשתיק את לבך ותצמצמו מלהתרחב ומלהשתרר על חברך.

אמונה - חלק ב'

א. לפעמים אדם בא לאיזהו מקום, ויש לו צער בזה המקום, ידע שזה המקום היו בו אבותיו ונפל להם איזה פנייה, או בניו גבואו במקום הזה לאיזה פנייה, ועל ידי זה הוא סובל עכשו צער במקום הזה. (ספר המידות)

הבאת עדות

אף שנתבאר שמשיבים אבידה על פי סימנים, מכל מקום אדם שאינו מוכר כאדם הגון וישר, אין משיבים לו אבידה, אלא אם כן יביא עדים שיעידו עליו שאינו רמאי, ואז יהיה רשאי ליטול את אבידתו. (6)
 אומנם אם אותו אדם שטוען שהאבידה שלו, מופר כאדם הגון וירא שמים, וכל שכן אם הוא תלמיד חכם, נאמן לתת סימנים, ורשאי ליטול את האבידה אף בלי להביא עדים שיעידו על נאמנותו. (7)
 (6) גרסינן בגמרא בבא מציעא (כח:): תנו רבנן: בראשונה כל מי שאבדה לו אבידה, היה נותן סימנין ונוטלה. משרבו הרמאים, התקינו שיהיו אומרים לו: צא והבא עדים דלאו רמאי את וטול.
 וביאר התורת חיים (שם דף כו:), שבראשונה שלא היו הרמאים מצויים, תיקנו שכל מי שאבדה לו אבידה מסתם בני אדם, היה נותן סימנין ונוטלה. משרבו הרמאים שהיו מצויים הרבה, תיקנו בסתם בני אדם שיביאו תחילה ראייה דלאו רמאים הם, ונוטלים בסימנין. ואם לא הביאו ראייה, דינם כודאי רמאים, ולא מחזירים להם אבידה אלא בעדים, כדקתני במתניתין "והרמאי אף על פי שאמר סימנים, לא יתן לו עד שיביא עדים שהיא שלו." ע"כ. (ר' אברהם ישראל)

משהו לנשמה

מואס בכבוד

מעשה שהיה: הרב ר' יעקב יצחק רודרמן זצ"ל, מייסד וראש ישיבת "נר ישראל" בבלטימור, סיפר לי עובדה מופלאה על ר' ברוך בער זצ"ל, עד כמה מאס בכבוד ובחל בזה.
 הדבר היה לעת שהגיע רבי ברוך בער לארה"ב במסעו למען ישיבתו בקמניץ. אחד מתלמידיו אירגן לכבודו: ארוחת צהרים ובמעמד כל הנדיבים שהתאספו, התחיל אותו תלמיד להציג בפני הקהל את תארו של רבי ברוך בער זצ"ל, את גדלות התורה שלו ואת צדקותו המופלגת.
 כשמע זאת רבי ברוך בער זצ"ל התחיל להראות סימנים של חוסר סבלנות, כי בענוותו לא מסוגל היה לשמוע את כל שפע דברי התהילה והשבח שהרעיפו עליו, ועם כל רגע שעבר נטרדה מנוחתו יותר ויותר, עד כי פנה בקול לנואם: שקר הוא, אינו אמת, אין הנואם דובר נכונה!...
 התלמיד כופף מיד את עצמו ולחש לאוזן רבו: רבי, הלא הגעתם לאמריקה כדי לאסוף כספים ולהתרים את הקהל למען הישיבה, וכאן באמריקה מוכרחים לדבר בשפה הזו, כי אחרת אין שום סיכויים להצליח בערב כזה, וככל שירבו התהילות והשבחים כך יגדלו הסכומים שיתרמו...
 שמע זאת רבי ברוך בער והניע בידו בתנועת ביטול, באומרו: טוב, דבר, אבל הוא תפס בקצות שרווליו וחיפה בהם על שתי אזניו כדי ששוב לא ישמע את דברי השבח והתהילה, וכך המשיך לשבת עד לגמר הנאום של תלמידו. מחזה זה חזר ונשנה בערב נוסף שערכו לכבודו, ולאחר גמר המסיבה, כשהלך עם תלמידו לאכסניית, דיבר בהתמרמרות רבה על הגורל המר שנפל בחלקו, שכך מרעיפים עליו שבחים בלי גבול.
 כשהגיעו לאכסניה, דאג בעל הבית להזהירו מראש לבל יאכל מהדגים שהוגשו לשולחן, שכן הוא חושש שאינם טריים כל כך והם עלולים לגרום לו להרעלת קיבה. אך רבי ברוך בר לא שם לב לדברים הללו ואכל מן דגים. לאחר סיום הסעודה נכנס לחדר שהכינו לו מבעוד מועד, וככל יתר בני הבית אף הוא עלה על יצועו לנוח את מנוחת הלילה, אך כעבור זמן מסויים, כשכל בני הבית כבר נמו את שנתם, התעורר לפתע בעל הבית בשומעו קול של הקאה. הוא התקרב לדלת חדרו של רבי ברוך בער ומיד התחוור לו כי האורח הדגול הוא המקיא.
 בראותו כך נכנס אליו בחרדה באומרו לו: הלא הזהרתי את הרב לבל יאכל מדגים אלה. אלא שרבי ברוך בער ענהו: כלום אתם חושבים שאני מקיא בגלל הדגים? לא מיניה ולא מקצתיה. אני מקיא מכיון שמעי התחילו להתהפך בקרבי מחמת בחילה וגועל מרוב השבחים והתהילות שהמטירו עלי בימים האחרונים עד כי חשתי צורך להקיא בגלל זה!... (שאל אביך ויגדך).
 מעשה שהיה בימיו של ה"חווה מלובלין: ישב על כס הרבנות בעיר לובלין רבי עזריאל הורביץ. הוא הצטיין בחריפותו הרבה, ועל כן כונה "ראש ברזל".
 דרכו של רבי עזריאל שונה היתה מדרכו של ה"חווה", ועל כן לא סמך ידיו על האספות המוני חסידים בביתו של ה"חווה".
 פעם אחת פנה רבי עזריאל אל ה"חווה" בשאלת תמיהה: הן ה"חווה" עצמו יודע שאין הוא רבי ומדוע אפוא מדריך הוא אחרים לפי מנהגיו?
 השיבו ה"חווה": "וכי מה באפשרותי לעשות, הרי הבריות באים אלי מעצמם, לא אני הוא זה שקורא להם!"
 אמר רבי עזריאל: "אם כך, יש לי עצה: בשבת הבאה יפרסם ה'חווה' קבל עם ועדה כי איננו רבי, או אז יחדלו לבוא אליו".
 קיבל ה"חווה" את עצת הרב, בשבת הבאה הודיע ברוח שבורה לכל קהל החסידים, שאך ורק אדם פחות ערך הוא ועל כן אל להם לדבוק במנהגיו ולבוא לבית מדרשו.
 ואולם, במקום שיחדלו החסידים להסתופף בצלו, הושגה בדיוק המטרה ההפוכה: החסידים התלהבו עד מאד מדברי הענוה וההשפלה של רבם, ואף הם נסו החדיר בעצמם ענוה לא יפלא אפוא, כי הדבקותם בדרכו של הצדיק גברה עוד יותר משחיתה...
 כשנודמו שוב החווה ורבי עזריאל יחדו, סיפר ה"חווה" כי אמנם נהג הוא כעצת הרב, אך העצה כלל לא הועילה! יעץ לו רבי עזריאל: "דרכם של חסידים היא לאהב את הענוה ולהתרחק מן הגאווה. יגיד להם אפוא, לחסידיו, כי הוא מהצדיקים האמיתיים. או אז לכשישמעו החסידים דברי גאווה אלו ימהרו ויעזבו..."
 שמע זאת ה"חווה" והשיב: "אמנם אינני רבי, אך גם שקרן אינני. כיצד אוכל לומר על עצמי שהנני צדיק אמיתי?!"
 (הרב אריה קרן)